

Árva ima*

„Keresd az igazat,
hallgasd az igazat,
tanuld az igazat,
szeresd az igazat,
mondj igazat,
őrizd az igazat,
óvd az igazat mindhalálíg!”

Husz János imája

*Eredeti címe: *A kutyakántor*. L. Mozgó Világ, 1979/2. 42-62;
Isten tenyerén ülünk. Magvető K., 1980. 373-419;
Árva ima. Szépirodalmi K., 1989. 5-54.

Kövek énekelnek

Izenő Gergőlyel üzent Balázs atyánk: menjünk haza! Vár Kamanc, oltárhoz állítanak.

Haza? Hova haza? Gergőlynek lehet igaza. Kereng a világba, Bécsből Prágába, innest meg Karakóba, s vissza, Szerémbe. Talán Táborban van a hazánk? Az a község is düledezik. Otthon meg nyomozók térítik a népet.

Szerém még a miénk. Menjünk haza. Tanítsuk a népet. Otthon már viklifita zsinat is volt.

Viklifita? Huszita! Árva magyarok gyülekezete. Árva, mit árva! Kiválasztott nép hogy lehet árva! Isten választotta: minden nép!

A német is?!

Hallod, ők is énekelnek. Nem itt Csehországba, csak amott Németországba. Abba a sok Német Országba. Ütik mán ők is a katolikt!

Ütik itt is. Üt itt mindenki. Katolik gyilkol huszitát, taborita szaggat németet, cseh kelyhes tep cseh szélsőt, magyar pusztít cselákot, árva sereg tarol magyari Felföldet. Kicsap, becsap, torol! Mindenek csak torolnak. Nálunk még nem öli nép a népet!

Nem-e? Hát a török portyák? Hát a rác despoták?

Nézzed, hunn van Magyarország! Alig maradt magyar Alsó-Pannóniában, szerémi Dunán túl. Cserög, Kamonc, Újlak, Belcsény, Fáczásos, Péter Váradja, Karom, Besenyő, Saros, s még néhány falu, a többi csupa rác. Fölnyomta őket a török! Holnap tán ennyi se lesz. Elviszi a Duna.

Rác, magyar, egyremegy. Ott ortodox, itt katolik. Ott Basileost kötik máglyára, itt Huszt, holnap tán minket! Áll a máglya szerte a világba. Ilyvói lengyelek Móduába futnak. Futhatunk mi is: cseh Moldvától oláh Moldováig.

Bár futni készülnek, még nézelődnek. Prága városába, hol az egyetemtől avagy a diákok szállásától egy fejszedobásra és három lépésre, láncsavetésre avagy füttykösfüttyültetésre, buzogánysuhintásra avagy botröppentésre, kőhajításra avagy fél nyíllövésre: áll a csata! Zsigmond gyülevész százezere törné kerékbe a huszita ígét, ha a nép meg ellent nem állana. Ám meddig bírja? Az urak a táboriak ellen gyülekeznek, mert még tényleg idehozzák Isten Országát! Hol mindenki szabad. Mindenki egyenlő. Micsoda világ lenne itt, ha a szélsők győznének.

Nem fognak. Vége Tamás és Bálint tanulásának is. Még vizsgát tesznek, még széjjel néznek, s usgyi! Uccu neki, vesd el magad. Haza, Magyarországba.

Ám addig még: szeretnek. Jaj, ezek a tanulóévek! Legszebb éveiket töltik távol a hazától, távol a magyar szótól, távol a magyar lánytól. Szeretni kell! Cseh lányt, német lányt, mily csudaszépek! S az élet, édes, a szabad élet! Jaj, csak itt ne ragadjunk! Mert a huszita leányok: oly ízesek! Isten tanításának engednek: nem kéretik maguk! Hogy ölelnek. A katolikt az azt mondják: micsoda fertő! Hát ez nekik fertő? Csak az övék nem az, suttyomba, klastrom sötétibe?

Cseh földön szabad szeretni. Jaj, otthun mi vár reánk? Bezárt asszonyi ölek? Nőtlenység fogadalma? Hazugság? Mert hát papnak növelt bennünket az anya szent egyház, a küldő parókia.

Mi vár reájuk otthon?

Tamást Eszék küldte, Bálintot a belcsényi plebánus Öreg Bálint menesztette: tanulni. Mert éles eszű gyerekek. Isten báránykáinak ügyes pásztori lehetnek. Otthon, az újító öregek még azt mondták: katolikt. Ők már tudják, ez nem katolik. Csak keresztyén. S viklifés.

A vad Bálintot az Öreg avval küldte: tanulj, hogy itthon igazíthasd a népet! S Bálint jó pajtásra lelt Tamásban: eszeveszett dühvel estek a könyveknek. Prága! Új hit! Igaz hit. Istennek kedves. Népnak kedves.

A nép? Szent misén keresztyénkedik, otthun meg pogánkodik. Jobban félnek a boszorkáktól, mint a szent doktoroktól. A szenteket csak röhögik. Ahogy röhög rajtuk fél Európa.

A népet föl kellene emelni az igaz körösztvényiségbe. Evvel küldték őket. Tamást, Gergőlyt,

Bálintot, meg a többit.

A csehek csehül miséznek. Krisztus könyvét csehre fordították! Hallod, már a bogumilok is saját Szent Írásukat forgatják! Láttam egyet, az Öreg mutatta, futó bosnyákoktól kapta. Kesergett az Öreg, a Magyar Írás hol marad?

Csak úgy, kísérletképp, fordítani kezdtek. Néhány evangyéljom hamarost elkészült. Egy-két év alatt. Egyik olvasta a deák Vulgatát, másik jegyezte magyarul. Minden szóra tanáltak magyart! Micsodás pompázatos játék. Künn csattognak a fegyverek. Ám ők nem azért jöttek. Nem verekedni. Csak tanulni. Hogy tanéjthassanak. S hogy lehet tanéjtani, ha nincsen miből?

Lett, lesz. Majd ők! Majd mi, prágai diakónusok. Mert lassan menni kell.

Sietni. Kapkodni. Adni a magyar ígét. A kész részöket társaiknak olvassák. Csak ámulnak, hát ez meg hogy lehet? Szent Írás – magyarul? Prágában, midőn a huszitákat igen-igen gyűrik.

Szó még kerül, ám betű! Ilyenek a latinban nincsenek. Éközet kell, mint a cseheknél, s egyszerűsíteni, mert sietős. Minden magyar betű: egy-egy csuda! Hogy írhatjuk, rajzolhatjuk, szedett-vedett levelekre, első magyar könyvbe! Mert ez: a Könyvek Könyve.

De ha lőnek, búni kell. Ám ha máglya lángol Prága terén, félni kell. Óvakodni: hangos szótól. Magyartól is. Mert még ránk tör a várból Zsigmond magyar serege. Bár, meglehet, ők is örömezt hallgatnák.

Hallod? Ez csoda! Hogy mi, eztet...

Csoda nincs, mert mi tesszük. Hús-vér emberek. Isten választottjai.

Mi, választottak? Mi nem lehetünk választottak, csak a nép! Legföljebb, ha a nép választ, s nem a hatalom.

Minket a nép választott, a nép küdött ide.

Majd elválik. Otthon. Hogy mit szólnak hozzá. Befogadnak-e? Avagy miképpen a rühös kutyát, messze űznek maguktól.

Mondj igazat, s hallgatnak reád.

De nem azért, hogy te légy az új úr! Hogy a mastaniak helyébe állj! A szögen nép, ha egyszer megteheti, igen elzavar papot, katonát, nemesurat. Pap leszel te is.

Más pap. A nép papja! A nép atyamestere! Ki harcba vezeti, ki Isten Országába vezeti őtet! Kaszaélre hányni az urak írmagját is. Mert ha egyszer fölkel a prosztó! Jaj, a bűnösöknek. Mutatóba se marad elnyormó bitang. Mint lásd, itt, Csehországban.

Lásd, itt, Csehországban. Kő kövön nem marad. A nép nem tisztel semmit. Pusztul könyvtár, iskola, katolikkal együtt mindent tűzre hánynak. Ők is máglyáznak! Már az Írás se tekintély, csak a szabadság. Az anarkia.

Mert megölték Husz Jánost.

Vajon, azt hiszitek, hogy Husz megégetése után elpusztul tanításának megszentelt talaja? Mondom nektek, nem! Ha lángotokkal megégetitek a kalászt, majd a kövek énekelnek, ha pedig a köveket is tűzzel égetitek, akkor üvegek ömlenek ki belőlük, amelyek ezer tükröződésben verik vissza felétek annak az igazságnak a fényét, amelyet Husz hirdetett.

Hallod, a dömés megmondta. Itt már a kövek énekelnek. Ha a végén kő se marad, akkor is.

Ha nincs kő, nincsen ének. Az embernek élnie kell, megmaradni. Aratni, szűrt szabni, ígét hirdetni, török ellen kardot kovácsolni. Hol marad a mi sáros Magyarországunk Csehországtól is? A külhon iparkodik, nálunk meg legföljebb az új hit terjed.

De az új hit eltörli az ocsmányságokat. A nép majd maga tesz csudát. Isten megsegíti a reá hallgatókat.

Ha nem ülnek új urak a nyakába. Magyar Zsiskák.

Zsiskát ne bántsod.

Nem bántom. Bántott ő, a vak Antikrisztus, épp elég táborit. Ha már magyar, német, katolik és zsidó nem került, égette a maga népét. A népet, mely komolyan vette a Husz-imát.

Huszra hivatkozik itt mindenki. Ahogy meg Konstanzban a Szentírásra hivatkozó Huszt a Szentírásra hivatkozó bírák szentenciázták tűzhalálra. Meglásd, mi is így járunk.

Tábori igazak. Tán oda kéne menni. Vannak ott is magyarok! A lányok hogy lekaptak a tíz körmömről! Hogy ők már teljesen egyenlőek a férfiakkal; az egyiket, az ellenséget, karddal, a másikat, a testvért, alfelükkel győzik. Csak győzzék az átálló keresztes népeket! Csak kiállnak a szekértábor elé, anyaszalt meztelen járnak a cifrát, s aki nem futott meg a harcosok mennyhasító énekétől, igényöst beállhat a táncolók köze. Kard ki kard, s meztelen szablyával állnak át a tábori seregbe.

Csudálkozol? Melyik ember nem fickósodik meg ettől a látványtól?

Ha meg gyerekek születik, azt mondják, igen tódítják: a Szent Szellemtől fogant! Ha Máriának máig elhisszük, hogy ő biza szüzen fogant, nem valami garabonciástul, csak magától a Szent Szellemtől, ők mért ne állíthatnák? Akár holt, akár eleven: egyenlő.

Pogánság ez, Bálint. Meglehet, a bűnösök, főképp a bujálkodók, a parázna nők könnyebben jutnak Isten Országába, mint a katolikus papok, de azért még nem kellene megszeplősíteni minden huszitanak álló gyermekleányt. Isten Országában nincsen bűn, nincsen hamisság; ami jólesik, mért ne tennék meg, ártatlanok, akár Ádám urambátyám s Éva komámasszony volt a bűnbeesés előtt, de hogy anya fiával, atya leányával, hűg a bátyjával, mindenki úton, útfélen gyakja egyik a másikat! Ez nem lehet az Isten Ország! Maga a pokol.

Pokol nincs, menny nincs, legfőljebb magyar mennyezet, csak föld van, egyetlen élet. Csak sétálnak a tábor útján, meztelen egyik, meztelen másik, amikor tetszik, csak leheverednek. Ahol éri őket a szent pillanat. Maga a Szent Szellemtől. Mert ami természetes, nem bűn, nem lehet pokolra való. Neked is kedvedre volt.

Meglehet. De engem vár otthon Ursulyám. Ha kalastrumba zárták is.

Ládd, csak szét kell verni a kolostorokat. Hazamegyünk, s a kövek otthon is énekelni fognak.

Mi legyen a Magyar Írással? Hogy folytatjuk, ki folytatja? Míg Szerembe érünk, a pápa kopói ezerszer megtalálják nálunk! Még máglyára vetnek. Dögölni mégse kéne.

Nem is fogunk. Visszük haza a Vulgatát, s olvassuk abból hangosan magyarul! Bármerre járunk! Hisz betéve tudjuk már a fordítást, a deák írás csak számárvezető. S a nép velünk tart.

Megmarad-e a fejben, mi írva vagyon? Az Írással mi lesz?

Hagyjuk itt a testvéreknél. Valaki majd csak utánunk hozza. Vagy itt marad, hogy legyen mit olvasni a tábori magyaroknak. Mi visszük tovább, magunkban, a Magyar Írást. Tán meg se állunk Konstantinápolyig.

Órült. De most már menni kell. Ez a kehely már nem a mi kelyhünk. Mutassuk föl otthon az oltáriszentség frigládáját!

Hát akkor: irány a Morva Határ! Haza, testvér, csak haza. Hadakat kerülgetve, lángoló falakat méregetve, ország határán átlépve, Magyar Országba!

Határ. Ez nem is igazi határ. Csak úgy átkelsz rajta. Ha elébb nem állítottak meg a gyülevész hadak, kutya se vesz észre. De ha a papokon múlik, lesz még itten olyan határ, hogy arrul kódulsz! Olyan kerítés. Körbe Magyarországot! Madár se ki, se be.

Honnan veszed. Nem vagy ki. Legfőljebb húznak egy vonalat.

Hogy ez a határ! Se ki, se be! Ne röhögtes. Kerítést húznak! Fából, franckarikából, miegymásból.

Hát az lehetetlen, ez a nyolcadik csuda lenne. Akkora kerítést!

Akkorát. Sőt, vasból lesz.

Vasból? Nincsen Magyarországnak annyi bányája.

Majd lesz, mert Magyarország nem volt, hanem lesz.

Akkor az Írást se lehet csak úgy átvinni.

Nem biz a, elfújja a szél. Miért, hozod?!

Magamban. Prágában hagytam. Félttem. Belőlem tán nem tudják kiolvasni.

Hiszed. Kiolvasják. Addig ütnek, csigáznak, magad kiadod. Azt, mi írva sincs. Ilyenek a térítő nyomozók. S még amolyanabbak lesznek.

Míg vannak újítók, térítők is kerülnek: vissza, csak vissza, cselő-hajsz!

Haza, Szerembe. Nem mocsaras, pusztás Alföldön, csak dimbes, dombos Dunán túl. Végig a Duna mellett. Mutatja az utat. A vaknak is. Hát még a Magyar Írás tudóinak.

Csak meg ne tudják. Csak csöndben, csak csöndben, hogy senki meg ne hallja. Csak átsurrannak sarujukban az országon, mint akik mukkanni se tudnak. Vár bennünket Kamanc! Kamonci Balázs. Igazabb az Zsigmond fejedelemnél is. Hí, hát jerünk. Dúdolhatjuk mindhazáig: Mondj igazat mindhalálig!

Szegények istene

Mekkora sokadalom! Kamanc tán sose látott ennyi embert. Idegent. Kóbor diák, idevetett huszita, kódís sereg, talján kereskedő, rác ökörhajcsár, csak pap nincs sehol. A nyomozó cseri barátok se mernek ide jönni. Csuda pogány világ, hejehuja, káromkodás, meg pénz, pénz, pénz! Ördög sokadalma.

Bálint portékáját kínálja. Úrnak, parasztnak, pógárnak való viseletet. Mint nem akármilyen szabó! Szeret dógozni. Tud dógozni. Csak Annuskára ne kéne gondolni. Bálint néha a kezét is össze öti.

Gazdag ország, Szerém! Csupa gyümölcs, szőlő, kert, erdő, legelő, s mennyi vásáros hely, majdnem város. Kézművesek tömege, s tenger kódís. Hogy lehetne itt élni, ha lehetne. Ha Annuska szeretne.

Az ember el se hinné, ha nem hozná a hírt ezek a szakállas deákok. Fityingért énekelnek, járnak, zenebonáznak, bohóckodnak, bűvészkednek, színészkednek, bábót ugrabugráltatnak, esőt ígérnek! Csuda dolgokról, háborúkról, dögvészről, városok tüzéről, királyok haláláról, nagyurak mennyegzőiről, hazug pörökről, kínzásokról, gazfickók akasztásáról hozzák a hírt, képet mutogatnak: a pápa pompás lovakkal, a szegény Krisztus meg számárral. S ordítják, hogy a fül beszakad: Róma egyháza a sátán zsinagógája! Kárhozat anyja, emberek találmánya, elfajzott, dögvészes gyülekezet.

De ez a sok koldus honnan van? Ez a sok nyomor honnan van? A törvény párosával irtja a vagabundokat, mégse fogynak, csak sokasodnak. Honnan, mikor a folyócskákban is bor patakzik.

Három az tánc!

Ha kecskéd az uraság kertjibe téved, az elpusztított káposztalevélért még egy tizedet fizetsz! Ha az eső elől, még dézsma előtt, behordod a gabonát, újabb tizedet fizetsz! Szegény, ha tilalmas erdőt vág, vágják az ő seggét! Koldus ha kenyeret lop, halál fenyegeti. Kártyázni tilos! Úr elejbe köpni tilos! Uraság szöllejére, rétejére jobban vigyázz, mint a szemed fényére, mert elveszted! A kőműves mellé rendelt robotmulasztó jobbágy már befalazástól retteg, pedig csak az asszony vajúdott! Rabotázz, ne pofázz! Úr földjére ne lépj, mert letörik a lábad! A szállításkor megcsappantott urasági bor vizezéséért deresre vele, elvenni a házát! Hosszú fuvar elmulasztásáért bikacsök jár! Csak próbálj visszapofázni a robotolni hívó bírónak. Csak rágalmazd a sáfárt, hogy nem te, ő maga lop! Elhajtották a marhád? Ne merészelj a mezőőrökre támadni! Szomszéd hazudja: fazakadban varangyos békát szárítasz? Tisztítóeskü, vagy égetni visznek. Ha uradra panaszt teszel, téged ítélnék el. Sörtvélyes disznódból vágd ki a tizedet! A bírságos parancsot földig hajlással köszönd! Örülj, hogy élsz! Pénzt vagy életet! A tizedeket pénzben kérjük. Pizok szoknyaemelő plebánust sérteni ne merj! Új földbe ne fogj, ügyis visszaveszik! Nád kell a tetőre? Csak vágd, majd rád gyújtják! Ami nem a tiéd, ahó ne nyúlkálj! Másik megyébe ne szökj.

Dehát mi az enyém, ha minden a tiétek?

Én uralkodom, ő imádkozik, te pedig dolgozz! Városba szöksz? Azt hiszed, ott szabad leszel? Fölkopik az állad abba a nagy szabadságba. Koldulhatol a kolostornál! És az Istent ne káromold,

mert kitépem a nyelved! Ne csatangolj, mert megjáród.

Szökik a nép a városba. Az úr kötné, ha tudná. Inkább koldusnak, mint rabnak. Még itt almáskertnyi Szöremben is. A város: menedék. Hogy duzzad itt is a nép. Futnak délről, mert lassan már itt is meg kell tanulni a más nyelvét. Meg kell tanulni rácul. A szerzeteseknél csak deákul tanult kamanci Szabó Bálint.

De ez a Korlát leány... Mit adnék érte. Fele műhelyem, fele életem. De ha kellek is neki, az egész az övé.

Milyen az élet. Hogy lehet ezt kibírni? Úton, útfelen vámolják a portékát, királykodik itt mindenki. Dolgozhatsz vakulásig, gyarapodás alig. Ez még nem Europa. A garabonciások mondják: arra, Cseh-, Német- és Talján-honba szabadabb az élet. Csupa pógár, csupa mester, csupa város! Az isten se parancsol nekik. Kőházak kővel kerítve, maguk kormányoznak. Úr és pap csak kérni jöhet. Ha szépen kér, még kap is. Jut is, marad is, van miből.

De itten, Magyarhonban. Azt mondják, nyakunkon a török. De ha így lesz, nem lesz jó vége. A Dunát állítsuk elébük? Mert a nép lassan már inkább a törököt választja.

Itt nincs más, csak a szerelem. Ha ez nincs, tán élet sincs. Másképp minek élne az ember? A szegény, a szerencsétlen, a mindég földre nyomott magyar nép. Pedig ugyi ha a paraszt nem szarik, az úr nem eszik.

Szeress, hogy kibír hassuk. S jöhet bármely rabság, új, újabb, csak legyen hová bújni, legyen kihez simulni, legyen kit ápolni, mert ez jó! Ezért már érdemes élni. Rabotázni, túrni a mindenféle láncokat. Mert ez a város se olyan város, mint az igaziak. Egy jó tűz földig égeti Kamonc házeit. Kű küvön nem marad, ha itt egyszer.

Tudod, Annuskám, ilyen a nép. Túr. Van hová futnia. Igaz, áldott sok kéz, átkozatos sok száz, de a gyermek: maga az élet! Hogy majd nekik tán jobb lesz. Nem a túlvilágon, csak itten Szerémbe. Mert áldott föld ez. Almos apánk fiai jó helyre jöttek. Ha nem kéne mindég futni. Nem kéne mindég pusztulni. Mert ez a nép, ha egyszer megvadul, kő kövön, sár sáron nem marad. A nép, ha föltámad, s néhanapján, száz évben egyszer föltámad, mert a nyomorból más kiutat nem lát, hát rombol. Úri lakot, templomot, pribék szállását. Legyen sár- vagy kűvár, szétver itt mindent. Ha a népet már szétveti a düh. Nyomorítójának még a csecsszopó magzatát is kiirtja, hogy magva szakadjon. Mindenféle bitangnak. Mert a papok csak prézsmítálnak, ítélni a nép szokott.

Annuska, az új menyecske, csak hallgatja. Hisz neki, tudja, hogy igaza van, Bálint még oskolaba is járt. Tud olvasni, levelet se kőbor deákkal írat. Elkapta őt, lenn a Duna-parton, még esküvő előtt. S ő hagyta. Mert ez más elkapás. Igazi mennyegző vót. Lenn a Duna, s fönn ők.

Szülei adták, nem úgy, mint boros Valkóvári Magdát Istenvetette Janihoz. Törvény elé vitték. Amely férjfi a leányt vagy asszonyt akár házasságra, akár azzal való bujálkodás végett, annak kedve s akarattya ellen erőszakosan elkapja, becsülete nélkül marad, s halállal büntetődik érette. De itt észre kell venni, hogy ilyen büntetés alá vettett elkapásnak csak azt tarthattuk, mely e három dolgot foglalja magában, úgymint 1. Erőszakot. 2. Bujaságra való szándékot. 3. Az asszonyállatnak egy helyből más helyre való vitelét, ahol azért ezen három dolog együtt fel nem található, ott valakinek cselekedetét valóságos elkapásnak nem mondhattuk. Ha pedig a leálynak kedve vagyon elkapattatására, de szüleinek híre s akarattya ellen megyen a véghez, ezt is ugyan egyházi törvény szerént valóságos elkapásnak nem tarthatni, mindazáltal világi törvény szerént szárazon nem maradhat, régen a magyaroknál az olyanképpen elkapattatott személy visszaadattatott szüleinek, és amellet az elkapó fél, ha hadi s elő-való ember volt, tíz ökröt fizetett azoknak, ha pedig szegény vagy közrenden való volt, öt ökörel végezte el baját. A mi időnkben is, ha a leálynak szülei házatól való elkapása azok híre s akarattya nélkül leszen, ámbár magának a leálynak kedve legyen is arra, emezek az elkapó félen megbántódásokat méltán megkereshetik. Magda vízbe ölte magát, mert ő nem olyan fejer cseléd, Jani meg világgá ment. Kamancon nem volt maradásuk.

Kamonc se különb. Bár ez a Balázs pap mást mond. Egyenlőek, szabadok vagyunk. Osztán

több a szeretője, mint. Azt mondta Magduskának, hogy érti szenvedélyét, dehát az atyja ellen nem szólhat. Nagy viklifes az is. Összejárnak, éjten éjjel együtt imádkoznak, és szidják az urakat. Hogy ők az igaz katolikusok, nem ezek a csirkefogók.

Meglásd, lesz ezekből olyan új úr. Fölforgatná a világot, kiforgatná javaikból a mai urakat, hogy ők ülhessenek helyükbe. Aztán minden marad a régiben. Új úr, régi úr, egykutya. Mind a fejünkre mászik. Leri erről az új katolikusról, hogy nő kell neki, birtok kell neki, hatalom kell neki, csak gyorsabban, és több, még több. Csak ezek nem az egyházban, csak az erdőben zsinatolnak. Még amit ezek a szakállas deákok papolnak, meglehetősen. Azt állítják, minden szabad! Míg be nem fogják a szájukat.

Csak itt: egyre többen vannak. Ide úzték őket, ide szöktek, ide menekültek. Akad küztük mindenféle nép. Egymással is abajognak, tépik egymás amúgyis rongyos rongyait. De itt valami büzlük. Itt valami készül. Emitt a török, amott a husziták. Lángol a világ. Tán kilángolja magából a szabadságot. Isten Országát.

Csak jönne valami tátus, az igaz.

Mert ez az ország már csak fölöslegesekből áll. Kodusok, bujálkodók, árvák, vének? Ki kell nyírni őket! Aki nem robotol, fölösleges! Aki nem szógál, pusztuljon! Aki nem hiszi, hogy a papnak mindent szabad, föl is út, le is út! Aki nem hiszi, hogy rabnak kell lenni, akassza föl magát! Aki nem tud olvasni, ne pofázzon! Aki nem tud írni, ne okoskodjon! Ott a kanonok, majd ő megmondja, mi a teendő. Ő tudja, ő a felelős, ő a kiválasztott, ő a tudó, a mai vajákos. Csak ő ismeri a szentek írását! Mert csak neki van Könyve! Ne nyúlj a Könyvünkhöz! Nem a tiéd! Ne üsd bele az orrod! Még félre érted! Még magyarázni kezded! Még azt hiszed, neked van igazad, nem az anyaszentegyháznak! Csak pap magyarázhat! A Szentírás: Titok! Nektek! Báránykák, csak bégjetegetek, ne istenkedjetegetek! Istentelenegetek! Eretneket vérszopók! Méghogy nektek Magyar Írás kéne! Nem elég a deák! Aki akarja, tehát akinek rangja, pénze, tanulhatja! Mi lesz itt, ha mindenki beleugathat, hogy mi a hatalom, meg hogy kié?!

A hatalom: a választottaké. A miénk. Értetek, jobbágyim, értetek! Értetek szakadunk meg! Ki enne meg a szöllőtöket, ha mi nem ennénk meg, ha mi nem cserélnők fegyverre? Ti oktalanok. Mit akartok? Örüljetegetek, hogy keresztyének lehettek. Lássátok, a pogán Mahomet mire megy. Csak rabol, csak pusztít, s nem a mi Istenünket dicséri. Pokolfajzat, pokolra jut. Hát jól vigyázzategetek, így ne járjategetek. Méghogy újítók! Újíteni a szöllőtöket kell, nem a hitet. A hit megáll nélkületegetek is. Ti csak: higgyetegetek. Mi majd: értjüket. Mi majd tudjuk. Hogy aki pofázik, veri a magyar dobot, karón szárad el. Jó erős magyar karón.

Mert a magyar karó mindig igen erős volt. S a népnek egyremegy, hogy a hierarkiában ki milyen polcon ül, érsektől plebánusáig, káplántól koldus csuhásig, mindenki csak pap. Egykutya. Ezt az egy szót ismeri. Minek cifrázni. Mindet el kéne zavarni.

Legföljebbek ezek a diákok. Pécsről vagy honnan, Bécsből, oltárosok.

Isten. Ha nincs, kihez bújjunk? Az úr elől az asszonhoz futhatunk, de a mennydörgés elől? Csak a fohász marad. Hogy add meg nekünk mindennapi kenyerünk. Mert ha reánk tör a Duna árja, futhatunk az asszonhoz, ő se menekít. Csak az ima marad. Hogy bocsásd meg vétkeinket, Miurunk! Te Atyaúristen! Mert ha ő nem, hát ki igazítja a világot? Valaki csak-csak. Valami csak közbe szól, ha már temérdek a szenvedés. Hogy végre jó termés mutatkozzék. Hogy az urakat elvigye az ördög. Ha nincs ördög, ki vinné el? Ha a Kaszás nem kaszálna, ki pusztítaná az igaztalant? No meg a szenvedőt, hogy végre megpihenjen. Mert áldás ám a halál. Jobb létre szenderülés. Remény, hogy Túl jobb lesz. Ha ebben se hihetünk, mit remélhetünk?

Valamiben hinni kell. A világot érteni kell, másképpen mire jutunk. Nem vagy ki, ha nem hiszel. Ki hozza reánk az istencsapást? Ki teríti elénk a termést? Ki engedi, hogy szerethessünk? Ha nem az Isten, ki?

Mert valahol igazságnak kell lennie. Nem lehet, hogy a világ ennyire gaz legyen. Valami világosság csak pislákol valahol. Valami remény csak van. Különben mi végre lennénk a világon. Valami végre csak vagyunk. Valahol csak akad egy Úr, aki szeret bennünket, aki segít

bennünket. Mert ilyen a Földön nem kerül. Hát csak az égben lehet. Ott rejtekezhet. Hogy a mocsok gazok ne piszkíthassák be, ne ölhesék naponta.

Ha Isten nincsen, minek élnénk? Nem maradna remény, hogy megmarad a népünk. Hogy egyszer majd a Duna-parton is építhetünk házat, mert megzabolázzuk a vizet. Hogy egyszer majd nem lesz úr és szolga. Hogy egyszer majd mindenki jól lakhat. Hogy egyszer majd mindenki egy istent imád. Nem kitekerve, másképp magyarázva. Hogy egyszer majd szabad lesz szeretni. Mindenkit! Sőt, csak szeretni lesz szabad. Úton, útfélen.

Csak higgy Istenben. Isten elvezet az Igazság Országába. Ha ő nem, hát senki. Ezért kell hinni benne. Hogy hihessünk magunkban. Nélküle oly gyöngék vagyunk. Máshol a fegyver, máshol a könyv. A mi fegyverünk, a mi könyvünk, a mi Szentírásunk: az Isten!

Istenem, számra neved hiába nem veszem.

Isten Országában tán csak akkor érzed magad, midőn asszonyod öleled, embered szorítod. Jó jel. Hát szoríts, a kutya fáját!

Ha mindig, ha mindig, ha mindig ilyen boldogok lehetnénk!

Tartson meg a szegények istene.

Magyar Írás

Hosszú az út, nehéz az út cseh földről Szerémbe. Apostolok lován, néhanap szekérre kéretőzvé, egy út, egy élet. Nyitott könyv az ország. A nincstelen mindég otthont ad. Viskójába hí, utolsó szalonját nyújtja, tán leányát se sajnálja. Csak hogy a vándor fiúk érezzék, hazaérttek.

Otthon vannak, végre, bármerre járnak. Mézes a szó, anyjuk nyelve, ha mindenütt másképp ejtik is, legalább tanulhatnak. Még útközben is. S lepihenvén, árnnyékba húzódván, fa töviben nézegethetik a Vulgátát, e deák miképp lesz magyar?

Majd otthon, majd Kamancon tovább róják a sorokat. De már most tudni kell, hogy mit.

A szegény mindég ad. Mint az anyjuk. Ilyen a nép, ilyen az ország. A koldus nem hagy éhen veszni, ám a fényes lakot messze kerül. Ebet eresztenek reád.

Hetvenhét ispán bánhatja, úgy kacag a kapáló leánycsapat. Úr földén úr dolgát feledvén rajtuk felejtik szemüket. S viszontag ők is. Integetnek, maradjatok, mind a tiétek leszünk! Már a leányokra vigyázó úrszolgája se bánja, ennyi fényes ülep! Csillog, miként harmat, mikor áldott sugár éri.

Eshet, fúhat, tűzhet, dermeszthet, az út: szabad. Még szabad. Még nem tudják, ki tudhatja előre, mit visz ez a prágai csapat. Elfele, délnek, alvégi Magyarországnak, Dráván túl, Dunán túl. Mert nem ketten jönnek, csapatban jönnek, így bátorságosabb. Bár őket, kettejüket, amúgy se kellene féltetni. Melegíti őket, bátorítja őket: a reménység. A hit. Hogy tán mégse fölöslegesen vannak a világon. S a jó kankós bot elöl a farkas is megugrik. Viszik, akár Krisztus a keresztet. Erős bot, magyar kereszt.

Ládd, ott, a vizeken túl már Eszék! Csak lesd, anyám hogy fogad.

Emitt Kórógy, az már Valkó, hegyes Újlak! Csörög Cserög, be a hegyekbe, ez már hazám, Belcsény! Öreg Bálint plebániája, édes anyám félszeg háza, üljünk le itten a füstházba, eresz alá! A kis házba hogy térhetnénk. Csak a szív oly téres itten. Mint amott a Dunán túl a mi Alföldünk, jaj föl Ungig! Ez is haza, az is haza. Csak igaz legyen. Szabad.

Jön a hír, fecskék szárnyán a hír, jó hír! Jönnek a prágaiak! Tamás diák, Bálint diák, eszéki, belcsényi jó fiak. Szerémbe ketten érnek. Kettejüket várják. A többi ifjú már leszakadozott. A Drávát ketten lépték át. Ide, haza.

Balázs pap, a kamonci, elejbük mén. Ha már hívta őket, megadja a tisztességet. Tőlük remél folytatást. A nála ifjabb prágaiaktól. Hogy majd jó hívei lesznek, jó híresztelői lesznek, neki, meg az igaz katolikumnak. Az újnak, a szabadnak. Mert a nép igen áhítja a szót. Az ígét. S Izenővel

azt üzenték: hozzák az Írást! Az Írás egyetlen törvényünk és forrásunk.

Nem hozzák, csak a deák írást. A magyar: ott maradt. De mondják, tódítják: csak valami kis békességes üdő, s tollba mondják! Mert már szinte betéve tudják: magyarul. Deákul, érdekes, alig-alig. Csak nyöszörögnek, ha deákul kell szólni. Tán mert Róma nyelve. Még inkább boldogulnak evvel az itteni tóttal. A csehektől tanulták.

A Boldogságos Szűz oltárához állítják őket. Balázs ide hívta őket. Most már mind a hat oltáros kispap: viklifés! Jöhet reájuk ferences sereg, ki győzi le őket! Ki győz le minket.

Szerémbe csak a tenger óhitű rác, közte sok-sok újtó bosnyák, igaz testvér, s a Duna mentében, Báccsal átellenben a katolik magyar. De cseri barát pucolhat! Ki nem állhatja őket a nép. Itt a nép: csupa viklifita. A papok külhoni egyetemekről jöttek, errefelé tellik taníttatásukra. Inkvizítor ide be ne tegye a lábát.

De a nép áldott csöndes. Tán a hegyek teszik, vagy hogy itt érdemesebb megművelni a földet, mint az Alföldön, vagy hogy ezt a népet annyira szorítják? Nem oly szilaj, mint az alföldi. Békességet akar, nem háborúságot. Csak a szegény nép, csak a szegény nép, az rikoltozik. Hogy vegyük el a gazdagét.

Ursulyát apácának adják. Kolostorba tették, lakatolják. Tán előle? Tán mindörökre?

Veszekedett dühvel dolgoznak. Készül az Írás. A miénk. Már megint. Folytatják, hol abba hatták. Tán megkerül a prágai is. Gergőly csak ide menekíti. Ha tudja, ha engedik.

Sietni kell. Mert közben imádkozni, zsolozsmázni, misézni az oltárállítók lelki üdvéért. Bűneik kiengeszteléséért. Dehát van-e bocsánat?

Ahogy kész valamely írás, már adják is tovább. Nem ceremóniáznak, csak adják a magyar ígét. A nép tódul a Boldogságos Szűzanya oltárához. Sokadalomra, búcsúra, sátoros ünnepre ide özönöl az egész magyar alvég. Ilyen ígét sehol se hirdetnek. Ilyen magyar szót, új magyar ígét ilyen szépen máshol nem hirdetnek. Balázs pap boldog, Balázs pap nyugtalan. Pannóniában, az ezernégyszázharminc év derekán.

Hívják máshová is őket. Már mind a hat oltarost. Nem húzza ki magát a többi se. Igaz, ők az elsők, Tamás és Bálint, pappá szentelés előtt. Ha egyáltalán szükségük lesz rá. Ha az egyházba beengedik őket, hát ott, ha nem, hát a szöllőkalyibáknál. Akárhol. Mindenütt. Egyház úgy sincs több harangkongatásnyira. A falvak pedig egymást érik szerte Szerémbe. Itten, a Duna mentében is. S az egyház oly piciny, hát ki a gyöpre, isten szabad ege alá. Hirdetni, mit hirdetni kell. Fennszóval. Erősen. Biztosan.

Bódog ember, ki kegyetlenek tanácsába nem járt, és ki bűnösnek útára nem állott, és ki veszedelemnek székébe nem ült.

Ez az ember: a jobbágy.

Esztelen ember nem ösmeri, és az bolond nem érti ezt.

Csak a bitang!

Bírod őket vasustorral, és megtöröd őket, miképpen fazékgyártónak edényét.

Pusztítsd az átkozottat.

Fáraónak szekerét és az ő seregét a tengerbe üzvén, vízbe borította őket, és alászállottanak fenékre, miként kő.

Kő kövön nem marad.

Miképpen írván vagyon úrnak törvényében, mert minden férfiú valag megnyitó szentnek hívattatik úrnak.

Minden ember: maga a Megváltó!

Ámos próféta pásztor és paraszt volt. Valóbizony próféta nem lehetett volna hanemha elezzeb pásztor nem volt volna. E pásztoroknak számából volt Ámos, tudatlan beszéddel, de teljes tudománnyal.

Igaz ember csak alulról jöhet. Így mondja a Szentírás.

Énekeld, süvem! Pusztítsd a Képet!

Emberi kezeknek művelkedeti Szájok vagyon és nem szólnak, szemek vagyon és nem látnak,

Fülök vagyon és nem hallnak, S mert nincs szellet ő szájokban Egyenlőek legyenek ő velek,
Kik alkották azokat, És mend kik bíznak öbeléjük.

És megsemiejtettétek Istennek parancsolattját a tü szerzéstekért. Képmutatók, jól prófétált
Izsaias próféta tőrőllatok, mondván: E népek ajakokkal tisztelnek engemet, ő szívök kedég messze
éntöllem. Oktalan böcsölnek engemet, tanejtvájok embereknek tanóságit és parancsolatit. És egybe
őhozá híván a gyölekezeteket monda nekik: Hallgassátok és ercsétek! Mert mi szán bemegyén,
nem ferteztet meg embereket, de mely szaból kijő, a ferteztet meg embereket. Tehát vépvén
őhozá, ő tanejtványi, mondának neki: Tud-é, mert a leváltak ez ige hallván,
meggonoszbodnak. És ő felevén, monda: Menden plántálat, kit nem plántált en mennyei
atyám, kiirtatik. Haggyatok el azokat, mert vakok és vakoknak vezéri. Ha kedég a vak a vakot
vezetendi, monnaik a verembe esik. Felevén kedég Péter, monda: Magyarázd meg nekönk e
példabeszédet! És ő monda: Még tü es értelm nélkül vattok-é? Nem ertitek-é mert menden, mi
szán bemegyén, hasba megyén, és a tisztolatban kimegyén. Mellyek kedég szaból kijőnek, szüből
származnak, és azok ferteztetnek meg embereket. Szüből kedég szar.

Felevén kedég, monda János: Parancsoló, látánk némellyet te nevedben ördögöt kivetőt, és
megtöltök ötet, mert nem követ tégedet mivelönk. És monda azoknak Jézus: Ne akarjátok
megtiltanotok ötet, mert ki nincs miellenönk, miértönk vagyon. És Jézus monda öneki:
ravaszoknak likok vagyon, és mennyi repösöknek fészkek, emberfiának kedég nincs hová fejt
hajtani.

A nép ámul, a nép hallgat, a nép már kajabál. Suttogó barát messze fut, istenkáromlás,
fertelem. Istenem, atyám, tele van a gatyám. Ezek a rohadt kutyakántorok. Csak ugatnak,
ugatnak, írnak, a nép bódul. Mi lesz ebből? Ezek a rend ellen törnek. Eretnekek. Rosszabbak,
mint a kutyafejű tatár. Ki téríti vissza a népet?

Ursulya Szalánkeménbe. A premontreiak kolostorában raboskodik. Mert neki ez az.
Boldogasszony lánya! Lenne az enyém. Bátya, bátya, mely az út Keménbe?

Odaóvakodik, lesi a léptét. Ursulya! Tamásom! Áll-e még Eszék? Atyám háza áll-e? Anyám
láttad-e? Szökne minden lány. Jertek értünk! Vigy magaddal! Raguzában még szabadok lehetünk.
Atyám keze tán nem ér odáig. Bezárt ide, hogy vezekeljen. Futott Jakab elől, meg se állt
Raguzáig, futott Ankonából. Futott a nép a máglya elől, más talján hazába. S bűnhődjem én!
Hogy megtért, futhatott Raguzából! Mert a nép csak kivetette. Jakab atya Eszéken is utolérte: Bé
engemet csúfos klastumvárba! Így már szabad, szabad neki forgatni a pénzét. Édes magyar Eszék,
áll-e még? Jártál-e a Drávánál? Fűbe búttunk, ölelgettél. Szeretel-e még? Krisztus helyett téged
választalak.

Választhatsz, mert oly idő jó. Csak várd ki. Légy türelmes. Jövök! S örökre magammal
viszlek. Valahová, hol madár se jár. A szelek szárnyán. Ki tudja, hová. Ha jövel Isten Országa.

Ládd, amott a Tisza! Azt mondják, csupa sziget, csupa rejtett szállás! Fussunk oda, tatár se ér
utól! Kell a diák ott is! Keresztelni, temetni. Ott is van nép! Élet.

Engem ez a nép vár. A kamanci. Köt a szavam. Várják az Írást. Hát hogy mehetnék?
Kicsinyded raguzaim.

Álom, mért jelentél meg? Ha nem viszel magaddal, megszakad a szívem. Epedni? Senyvedni?
Sorvadni? Színlelni?! Nem vagyok én neked elég tűz? Husz máglyája se tüzesebb. Vesztedbe
rohansz.

Csak a fény fele. Mindenki fénye felé. Ha egyetlen embert nem ér fény, hát fény az? Nekem.
Nektük. Világítani kell, mutatni az utat.

Az én utamat ki mutatja? Ha te se.

Kamoncon oltárkövön hálok. Oda nem vihetlek. Várj. Olyan házat építek, hogy az egész
gyülekezet befér! Akkor majd ott lesz a helyed. Ha jössz.

Üzenj, vess a Dunába egy szöllőtövet, s én érteni fogom! Kihalászom, s otthonunkba viszem!
Belcsényi Bálint bolondít tégedet.

Egyik is, másik is.

Mondd neki, ne az Öregnek, ötet is várják a lányok! Nagyon várják. Ők is égnek.
Égjünk együtt, szívem.
Törjétek meg tü szántóvasaitokat törökbe, és tü kapáitokat láncsákba!
A nép vadul seregel. Jaj a bitagnak. Bálint, ne vadulj. Mire jutunk, ha az árvák útját járjuk. Csak gyilok, csak örület, semmi élet. Ne pusztítsunk, építsünk inkább.
Elébb rombolni fogunk. A földig.
Ládd, a cseheket levették. Az úri kelyhesek győztek. Zsigmond, az a kankutya, már cseh király!
Ha bele nem döglük. Nekem nem fejedelmem! Fejedelme ő a latroknak.
Jöjj a gyülekezetbe! A nép már ott vonul.

Térítő tűz

Amerre jár, máglyák vigíliáznak. Mert pusztá szóval téríti meg a tévelygőket. Prédikálásának erejével. Hitének tűzével. Tódítja deákul, égeti taljánul, bosnyákul, rácul, csehül, oláhul, németül, magyarul. A tűz minden nyelven ég. A nyelv minden tűzben ég. Pirul. Szenesedik. Világgá fújja a szél.

Jakab, a márkai erős ember. Hol baj van, csak híni kell. Ő jön. Mindég jön. Mert mindég van. Mindég volt, mindég lesz. Míg lesz, ki másképpen gondolja, mint ő.

Jaj, az én egyházam, jaj, az én rendem, Ferenc kisdéd serege. Csak a szigor menti meg. Mert elsöpri az eretnokség.

Mit lát a nép? Még mi, kolduló szerzet is, fényes konventekben lakozunk, minden csupa világi hívság! Tüzzre való árulás. Ahogy a nép látja. Kódisnak mondjuk magunk, a krisztusi nép szegény pásztorának, bár birtokunk vagyon, bár töméntelen az aranyunk, bár az apát atya csak a pénzért tér be a kolostorba! A nép csak akkor hisz nekünk, ha álljuk szavunk, s naponta kolduljuk össze az étket. Ha oly látszata van a rendnek, hogy úgy él, mint ő, a nép. Egyik napról a másikra.

Igaz, ami igaz: kényelmesedünk. Minket azért emelt az anyaszentegyház, hogy lássa a nép: nem igaz! Nem igaz, hogy pásztorait csak a birkafalás, a boröblintés, meg a menyecskecsábítás buzdítja a szent pályán. Buzdítja az igaz keresztény hit! Lám, mint a koldus szerzetek. Mind kis rendházban, remetelakban élte istennek s népnek tetsző életét.

Élte, míg élte. Mint általában a papság. Nem a szentlélektől hajtva lépnek be és választódnak ki a lelkipásztor hivatásra, hanem simóniával, pénzzel, erőszakkal, világiak biztatására rokon támogatással. Nem a lelkek üdvére néznek, hanem erszényük megtöltésére. Hogyan is tudnának lelkeket igazgatni azok, akik magukat sem tudják kormányozni? Ez a hívők romlásának az oka: hogy tudatlan és züllött személyek javadalmakat élveznek, a tiszta és tudós papok pedig éheznek. Naponta unsoznak, prédikáljak, hogy a nép fizesse meg a dézsmát és egyéb fizetni valókat. Meg is teszem, de nem mondom meg nyíltan, hogy a papok járandóságai századrészét se fizetik vissza lelkiekben a világiaknak. Pedig kötelesek lennének rá. Mivel a pásztor többet tartozik tenni bárányaiért, mint azok óerte. Mikor egy bizonyos várban egy tisztességes pap velem volt, többen nógatták, hogy kérjen meg, beszéljek a dézsmafizetésről. Mire ő így felelt nekik: Hogyan kérhetném meg, amikor breviáriumot nem mondunk, a templommal, oltárterítővel nem gondolunk. Napjainkat kockázással, vadászattal, lóneveléssel, agarászattal, madarászással, paráználkodással, sodómiával töltjük és az egész nép meg van botránkozva rossz erkölcsünkön. Így a nyáj az izgatóknak hisz.

Hihet, mert van szeme. A nép mindig lát. S mert a nép szomjúhozza a vallást, igaznak kell maradni. Az egyház katonáivá válni! Védni a rendet! Támadni az ellenséget. A hit tűzével, vasával. Újra, ki tudja, miolta, s ki tudja, meddig. Míg a világ világ, míg csak eretnokség lesz a világon. Szigorral a lazaság ellen. A nép mindig hajlamos lazítani a köteleken.

Várja Fejérvártt a király, hogy hirdesse az ígét. A cseh követeket csak megtéríti. S tódítja az ígét, a deák misét, bazilikában építi a lelkeket. Pedig ezek a csehek már hajlanak feléje. Zsigmonddal egyezkednek. Csak a táborigak maradéka szilajkodik. Ez a zsíros cselák viklifita csürhe már beadná a derekát. Csak a kelyhet nem engedi. Pedig a kehely maga a pokol! Bár a poklok pokla mégiscsak ez a most Szerémben támadt huszita szélsőség. Ezeknek a kehely se elég, ezeknek minden kell. Azok már maguk az Antikrisztusok! Azok előtt se isten, se ember, egyenlőknek mondják maguk. Egyenlőknek...

Kis senki papocskák, taknyos diákokcskák ugrálnak. Még a nép hagyján, a népnek elég egy-két máglya, s megretten. Csak néhány testet elszakasztunk fejétől, s már vissza is állt a nyugalom. Ahol vezetnek a választottak. A jók. A szigorúak. A nyugodtak. A tanultak. De ezek a senkik mindennél veszedelmesebbek: más ígét hirdetnek! Tőlük kell megmenteni a népet. A mi egyetlen és kizárólagos anyaszentegyházunknak.

Ezek a kis senkik. Még hogy ők meg mi egyenlők! Hogy joguk van mást pofázni! S még a Szentírásra hivatkoznak. S mekkora veszély: mondják, saját Bibliájuk van! Már ezeknek a hunn kapcabetyároknak is. Ennek az ázsiai csürhenek Szentírás! Magyar Írás! Ki hallott ilyen szemtelenséget. Erre a szemét és elmaradott, pogány, vaddisznó nyelvre fordítani a Vulgátát! Szentségtörés minden szavuk. Még hogy a Szentlélek „Szent Szellet”! Jó, hogy nem fing. Mondják a magyarok, hogy ottan így ejtik. De mi lesz, ha máshol is így ejtik?! Megcsúfolják az Írást! Az egész nép ezen fog röhögni. A Szent Fing apostolai: a Sátán fajzatai! Még hogy minden nyelvre lefordítsák az Írást! Kérem, ez nem Írás, ez Biblia! Megvan ennek a megfelelő szava! Művelt világ, Ejrópa, így mondja, csak ez a csürhe huszita szekértábor meri másképp mondani. A saját szentségtörő bitang nyelvén! Ki kell tépni. Ha kell, hát valamennyit. Tövestül.

Ezek a cseh kutyák se értik az egyetemes beszédet. Értik, de úgy tesznek, mintha nem értenék. Azt ugatják, hogy mondjam csehül, vitatkozzam vélük az ő nyelvükön, másképp mindenképp én kerekedem felül. Mert hogy csak a keserves anyjuk nyelvén állják a csatát. Dehát csehül meg én nem tudok! Vagyis én tudok kevésbé. Úgy meg ők győznék érvekkel. Micsoda szennyes nyelv ez a cseh is. Husz nyelve. Jól vigyázzatok, valamennyiőtök úgy jár, mint Jano moj. Jól megsütjük, ebeknek vetjük.

Szerémben meg, hírlík, már katolik pap se nagyon van. Mind huszita! Aki nem adta be a derekát, a nép elzavarta. Mert ezek az újdonsült újítók fölzaklatták! Mert az atyák még az oltárterítón is paráználkodnak! Jönnek ide a nyakamra, álljak az élükre, menjünk együtt vissza! Keresztek hadával térítsük jobb belátásra a megátalkodottakat.

De ezek a Husz-követők az igazi lúdasok. Ezek az igazán veszélyesek. Mert mielőtt megterítenők az egész világot, be a katolikumba hajtának a csordát, szétrobbantják a mi tákolmányunk! Kő kövön nem marad, ahol ezek fölütik a fejük. Tesznek tekintélyre, hatalomra! Hogy a tekintély maga a nép! Hogy a hatalom maga a nép! Pásztorok nélkül eltekereg a nyáj, fölbomlik a rend. Ki erre, ki arra csatangolhat, ahogy tetszik?! Mindenki kedvire pofázhat?! Köpdözhet papot, urat, katonát?! Folyton folyvást csak paráználkodás? Ezeknek még a szavuk is paráznaság. Még a nyelvükkel is Szűzanyánk erőszakolják.

És nézd, a szemétjét, szakállban parádézik. Nem borotválkoznak! Fejük tetejét se nyírják kopaszra. Csak a bozontos nagy üstök, mejjig érő szakáll, akár a bizánciak. Már ezzel is eretnekednek! Római pap beretválnak! Főleg ezek az ifjontiak, sehonnai leventék. És toprongyosak, akár a jóra való kolduló barátok. Nekik ehhez nincs joguk! Bolondítják a népet, elcsavarják a fejét, az uszályába kerülnek. Méghogy Krisztus is szakállas volt, ez aztán a szentségtörő beszéd. Ők és Krisztus! Semmi alázatosság, csupa gög! Mintha bizony ők forgatnák a Napot a Föld körül. Istentelen népség, soha ennyi visszafőzés.

Ezeket elevenen meg kell nyúzni. Még a holtak se menekednek.

Én, Márkai Jakab, Jacobus de Marchia, de Piceno, de Monte Brandone, a Szent Ferenc-rendje szigorú ágának tagja, ki megjárta Bosnyákországot, a csanádi és a pécsi egyházmegyét, kinek pápa öszentsége, Negyedik Eugenius a bázeli zsinattal egyetértőleg teljes hatalmat adván az

eretnekek kémlelésére és visszatérítésére Magyar-, Bosnyák-, Dalmát-, Szlavon országokban és Ausztria részeiben, és kit hí csak Magyarországon Bács, Várad és Erdély püspöke, utolsó, győzelmes útra indulok. Elsőbben is, hol legveszélyesebb, Délnek indulok, bácsi, valkói, főképpen pedig szerémi Duna-partra. Morog Erdély, magyar s oláh holnap tán az urakat kapálja, de ez nem az én dolgom. Mi dolgom nekem fegyverekkel? Majd uraimék leverik a pórhadat. Azt a csühhét karddal lehet csak téríteni. Mert ott a nép éhes, nyomorog, s holnap tán megvadul, de nincs annyi papja, mint ennek a viklifés Alvégnek. Itt maga a hit került végveszélybe. Ez az igazi föladat, ezt megállítani. Mert a pórnépet mindég leverik, de a hit századokig mételyezhet, míg a végén elsöpör bennünket.

Ez a veszedelmes. A más hit. Az ellenhit. Ez aztán az irtani való. Mert Kamancon még új Tábor emeltetik.

Reszkesetek, magyar taboríták. Jön Márkai, ki szentnek készül. Jakab atyatok.

És keresztes és fegyveres csatlós sereggel Alvégnek fordul Jakab atya, ki hit után nyomoz, mivelhogy inkvizítor.

Karót nyeletnek

Jaj már az erdőkben, malmokban, barlangokban, üregekben, borospincékben, földvermekben, avagy magában a fölszentelt egyházban pápagyalázó istentagadást imádó népnek. Jaj már Eretnek-Magyarországnak. Megjött Jakab. Sarabolja a népeket a Duna mindkét oldalán.

A nép, hogy nem szabad, hogy itt lenne az ideje a hallgatásnak, megvadul. S a prágaiak kiállhatnak a gátra. Jó az a sátánfajzat Jakab! Öreg plebánus, diák éneke hallik át a Dunán, mindkét felől. Reá inkvizítor válasz

Mindenkinek mindkét szín alatt kell áldoznia! Ezek elisszák előlünk Krisztus véré, a bort!

Tépd ki a nyelvét.

Elég a cifra misékből! Még hogy egy mise tizenhárom évvel rövidíti a tisztító tűz gyötrelmeit! Méghogy a gazdag adományért harmincezer misével és zsoltárimával négyszázezer évet engedjenek el a kufár purgatóriumából! Elég-e a teli erszény? Csak olvasd a Szentírásból a leckét és az evangyélomot! Miséért ne fizess! Bárhol és bármikor szabadon misézve szabadon imádhatsz az Egyetlen Urat, mert megszentelt ő minket!

Mellét süttögetni.

Föl nem szentelt, tanult világi ember is létrehozhatja Krisztus testét és véré, még az asszony is!

Botozd a szemérmét.

A kenyeret magunk vájta fatángyéron, a bort magunk gyártotta borcsuporban is átváltortathatjuk, nem kell hozzá színarany! Edd és idd! Fald és hörpintsd!

Told ki a szemét.

Ne hadd, hogy a papok becsapjanak!

Készítsd a máglyát.

Se Szűz, se Szent nem segít meg minket, csak az Isten!

Vágd le a fejét.

Nem térdepülünk se a Boldogságos Szűzanya, se idegen szentek képe elé! Csak magának az Istennek hajtunk fejet!

Vesszőzd, serkenjen a vér, ha nekik ez kell.

Böjtölünk eleget, nem kell ahhoz szentek vigíliája! Ezeknek minden napra jutna Szent! Hát nem. Az Isten ezt nem parancsonta, ők találták ki!

Szorítsd az ujját.

Még a gonosztevőt sem szabad megölni, mert hallottátok, hogy mondatott a régieknél: Ne

ölj! Hogy gonosztevő, bárkire ráfogható, csak akarni kell!
Pellengérezzük ki. A templomtéri szégyenoszlopra vele.
Egy szem ünnepet se kell megülni, csak a vasárnapokat, mert a többit ők találták ki, és mindig kiforgatják, úgy fordítják, ahogy nekik jobb.
Korbács, nyelvkiszegzés, kivesszőzés. Remegjen a pöllöngér!
Ne tiszteld a Képeket, mert ördög van azokban az ember megcsúfolására! Mert ha szamarat kergetnek a tűznek, megugrik, elkerüli, de a feszület a fatuskón elég!
Énekeljen a máglya! Hátha leég a képedről a bőr.
Nem kell hát se feszület, se kereszt, se semmi bálvány! Tűzre képpel, kereszttel!
Tortúrának vesd alá.
Keresztet meg minek vetsz, azt se mondta Isten! Még hogy mindig csak hányjuk a keresztet, s ha elmulasztod, ijesztgetnek! Hányja, ki ráér, pápa teremtette!
Elé avval a spanyol csizmával.
Hányd ganédombra az ereklyéket! Csak azért találták ki, hogy rászedjenek minket!
Kezét, lábát, nyakát: kalodába.
A pápa meg a püspök se különb bármely kódus papnál!
Hasíts szíjjat a hátából.
A búcsúk nem igazak, nem is adhat olyant a pápa. A bűnbocsánatot nem lehet megvásárolni, a mennyei üdvösséget pénzen megvenni. Ebből is látszik, kiknek kedvez mocskos Róma.
Vesd horogra.
Mindenki egyenlő, még a császár és a paraszt is! Mert mindnyájan testvérek vagyunk a Megváltóban!
Csigázd reggelig.
Sem pap, sem császár nem hozhat törvényt, de elég megtartani az isteni törvényt.
Hegyezd a karót.
A szentelt olaj és az utolsó kenet meg a szentelt víz lófigot se ér. A vasárnapi sós szenteltvíz: pap húgya!
Karóba véle!
A keresztelőkút papi találmány, mert Krisztus folyóban keresztelkedett.
Kerékkal verd.
Elég a Miatyánk! Mert a breviáriumot bizony sokan nem értik.
Törd kerékbe.
Bárki, bármikor, szabadon gyóntathat s föloldozást adhat! Asszony is.
Heréit tépd.
A pap is őrizze a marhát, szántsa a földet, dolgozzék minden teremtett lélek!
Fészkét nézd meg.
A halottakért fölösleges imádkozni, nekik az már nem használ. Az élön segíts! Hogy ne barommód tengődjék.
Pizkavasat a szájába.
A kifestett Szűzmária nem egyéb mint szajha!
Puhítsd, hátha vall.
Tisztítótűz pedig nincsen!
Négyeld kettőbe.
Csak a Szentírásnak higyj! Az egyház törvényére köpni kell, mert merő szörszálhasogatás, hitványság, a józan ész kiforgatása, amely fordítva se igaz. Az egyházi törvény dajkamese, s ki eléadja: fölforgató! Isten Országának ellensége.
Négyeld négybe.
Kiatkozástól ne tarts, szóra se méltasd, mert míg ember átkoz, Isten megáld!
Négyeld hétbe.
Szűz jár minden emberfiának, nemcsak az uraknak, hát szűz jár még az igehirdetőnek is. A

szerzetesség ördög találmánya.

Négyeld százba.

Az oltárra semmi ajándék, még gyertya se, mert ez is kapzsiság! A szegénynek erre nem tellik.

Szegezd a fához.

Halálos büntől a pap se oldhat föl.

Kösd ló farkára, fektesd deszkára avagy marhabőrre.

A pénzgyűjtőgető egyháziak az ördög országából valók! A tulajdonnal bíró papnak száz ördög van a lelkében! A kapzsi pap még a tetemeknek is örül, akár holló, mert a temetésért is fizetni kell!

Gyi te, hurcold meg pejkó ezt az eretneket!

Az isten népét átkozó papuramék az antikrisztus népe! Ezek még arra se jók, hogy egy gyermek előljárói legyenek!

Karót még, karót ide!

Esküt ne tégy senki emberfiának, mert csak rászednek!

Hóhér, feszítsd meg!

Ne tiszteld a papot, mert Péter se hatta, hogy Kornéliusz tisztelje őtet – akasztatok föl a gőgös, magukat imádtató papot! Ki pappal tart: farkas!

Ezeknek már az akasztás se elég.

Vessen érsek, esperes, kik nem pásztorok, csak rontók! Mert az egyház: latrok barlangja! Nekünk ők ne prézsmítáljanak!

Jaj, lesz elég karó nagy Magyarországon?!

Ezek tőlünk adót se szedjenek.

Inkább még egy tatárjárás, mint ezek!

Ember a párjat, férjfiú asszonyt, asszony férjfiút szabadon választhat! Pap ne eskessen, esküszünk mi az Úrra! Pap ne akadályozzon, ha jobb, igazabb párra lelünk! Szabad szeretni, szabad ölelni, mi több, csak ezt szabad!

Micsoda perverzitás, ez maga a nőközösség! Csupa kommunista. Mindez eretnekek, papok és világiak közül én, Jakab fráter prédikációimmal, isten kegyelméből és segítségével megtéríték ötvenezer embert.

Mert térít eleveneket s holtakat. Ha vallatáskor a népek halottra vallanak, hát kiássák annak csontjait, s máglyára vetik. Hogy megtérjen. Legalább ő megtérjen. S ne fertőzze a földet.

A nép? Mit tehet. Megtér vagy meghal. A bácsi máglyák messze világolnak. Kéringélnék: szabadságot. Zúg már a nép szerte a hazában, főképpen pedig itten szemben Szerémben meg Erdélyben.

Mert a huszita igehirdetőket begyűjtötték, magára marad a nép. Jakab öröket állít a falvakba, hogy kémleljék, ki átkozódik. Majd jönnek az új, katolik papok. S aki nem vallja magát a római egyház hívének, csúnya világ vár reá: az örök kárhozat réme fenyegeti. Mert ha Jakab arrébb mén is, ha az őrszemet fejbe lehet is verni, a kiközösítettnek nem szolgáltatják ki a szentségeket, egyetlen hívő sem érintheti őket. A templomok zárva, az újszülöttek kereszteleetlenek, a holtak temetetlenek. Hiába az új ige, ha hirdetői lakat alatt, avagy épp máglyán. A nép retteg, a nép tehetetlen. S többnyire megtér.

Am Szerém áll még. Valamennyire, valameddig. Balázs atya megszökött. A Dunán túlra, honnan a máglya Kamancig világol. Menti az irháját, Futakig meg se áll. Hol időz eretneknyúzó Jakab. Hogy mentse a menthetőt, mert hallotta, Kamoncnak fordul Jakab. Át a Dunán, Szerémben, elsőnek is a darázs-fészek Kamancnak. Mert Jakab már nagyon oda vágyott. Csak elébb megnyuvasztja Bácsot, s jöhet ez átokfajzat Szerém, Balázsék nyája.

Vén Balázs, tudta, hogy baj lesz. Ha nem tér meg, ő áll elsőnek a Nyomozó máglyájára. Jaj, kínhalál, tűzhalál! Futni kell, igenyöst Futaknak. Duna árjával szemben.

Csak az oltárosok maradnak. Meg a nép. Mind több a nép. Mind többen menekülnek Jakab elől, át Kamancba. Kamanc már egyetlen újhitű egyház. A nép készül Jakab ellen. Rettegve bátor a

nép. A nép tüzeit az oltárosok erősítik. Tamás az Írást méregeti: vele meg mi lesz?

Kamanci búcsú

Kamanc már egyetlen búcsú. De bűneire már nem bocsánatot keres a nép. Mert hogy nincs bűne. Mert hogy az ember nem bűnöző, csak mert eszik, iszik, ölelkezik. A nép igen készül, hozza Kamancra, batyujában, mindenét. Vagy Isten Országá lesz itt, vagy földönfutókká lesznek. Tamás nyugtatja őket, Bálint tüzeli őket. Hogy le a papokkal.

Óljaikat jobb tető fedi, mint a falvak templomait és az uraságok várait. Talán bizony annyira kegyetlen életpályát választottak maguknak, hogy ily módon kell gondoskodniuk arról, hogy hiányt ne szenvedjenek? Eső őket nem veri, pitvarukban nem húzza le őket a sár, az éhséget és szomjúságot elűzte a teljes bőseg; nekik minden megadatik, minden jóból kivesszik részüket, a szegény pedig mindenütt nyomorban fetreng.

Ennyit a gyónásért, ennyit a miséért, emennyit a szentségért, ennyit a bűnbocsánatért, amannyit a felköszöntőért, ennyit az áldásért, ennyit a temetésért, ennyit a keresztelésért, ennyit az imádságért. Még az utolsó garast is, amit az anyóka a keszkenője csücskibe kötözött, amit még a rabló, a tolvaj se venne el. Hát ezt a világot akarják ők visszahozni.

A Kamancba futó nép: a szegény nép, az alantas senkifia. Kinek nincs veszteni valója. És a sok ifjúság, mert az ifjak szomjaznak az igazat. Ha Bálintra hallgatnak, még elébe mennek Jakabnak.

Tamás se hallgat, hártyakönyvét sutba vágva kiáll a gátra, elrikótja magát.

Ezentúl Kamancon semmi sem az enyém, semmi sem a tiéd, hanem az egész község egyformán bír mindent. Azonképpen a jövőben is minden és mindenkor közös legyen, senkinek se legyen külön java, mert ha valakinek külön van valamije, halálosan vétkezik. Azonképpen az is kimondatik, hogy valamennyien egyúttal testvérek és egyenlők legyenek, ne legyenek urak, és egyik a másiknak ne legyen alárendelve.

Íme, ez a magyar testvériség!

A gazdagabbnak nem tetszik. Hát ő ezért iparkodott, hogy most meg a koldus nép dézsmálja?

Hát Kamanc már az Új Magyarország. Jakabnak innét pusztulnia kell!

Ám Jakab már a neveket is tudja. A fontosakat, a fő-fő kolomposokét. Hogy kiket kell kiemelni a veszett szerémi falkából. S már Vásáros Váradról tanyázik, révésszel tárgyal, vinné által keresztes hadát.

Hadát Péter Váradjában hagyja, hogy ő bíz kísérletet teszen. Hisz ő az igaz próféta, belőle maga az Úr hangja szól, az Anya Szent Egyház, az ige hirdetésével fogja megfogni az eretnekeket. Pusztán a szóval! Ahogy azok is teszik.

Dunai Váradról maga indul, szembe a folyóval. Csak gyalogszerrel, szomszédolni, Kamancba. Pribékjei fenik a kést, hogy ha baja esnék, kő kövön ne maradjon. Élő életben nem marad.

Magyar szekértábor már Kamanc. Hogy híre jött, erre tart Jakab, szekérfalat húztak a város köré, túl a házakon, honnan ellenség jöhet. S lám csak, az a csuhás, harmadmagával.

A kamanci egyház előtt népgyűlés. Napról napra népesebb és állandóbb. Tanul a nép, tanulja az új ígét. Hogy itten vagy Isten Országá jó, vagy romba dől minden. Mert hát ez a világ vége. Így is, úgy is lóttek a hazugságoknak, a hazugoknak, az elnyomásnak. Vagy mi, vagy az Isten teszen igazságot, de valaki igazságot tesz. Mert ebből elég volt.

A csuhásnak utat engednek. Nem sejtik, hogy ki, bár erősen úzi magától keresztvetéssel az ördögöt. Némelyek kiköpnék, mások csak bámulnak. Ez még nem tudja, hogy keresztet vetni teljesen fölösleges?

Tágul a kör, szekérré mászik. Szemben a fő eretnekekkel. Prédikációba kezd. Bálinték fölismerték a beszédjéről: ez nem lehet más, mint Jakab tata! A Kamancba menekült viklifés

igehirdető papok és deákok összenéznek. Csitt! Hadd mondja a magáét.

Mondta latinul. Azt hitte, templomban van. Igen, templomban vagy, mert ez Isten egyháza! Hová csak elér az áldott napsugár! Azt hitte tán, ha e műveletlen népség nem ért is deákul, Isten szavát csak kiérzi! A lényegét. Hogy ő: Jakab. Hogy ő: a pápa öszentsége követe. Hogy az ő prézsmítálása: isteni ige! S a nép egyből fejet hajt.

A nép tán fejet is hajtana, ha értené. Ha épp nem verné agyon. Ám amilyen szenteskedő képpel tódítja az idegen igét, a lelkes nép azt hiheti: átszellemültsége az új hitnek szól! S nem a réginek, annak az avasnak.

Ki hallgatja, ki túlordítaná, mert mennyi már itt az új pap! A tanulatlan, faragatlan új igehirdető. Kajabál itten szakállas kóduz, áldott állapotú asszonyszemély, buggyanó tőgyű tegnap még szűz, verőjével integető kovács, sallójával suhintó paraszt, szöllőkarós süvölvény, kanszagú kiskondás. Mind tisztelendő, mert mind ember. Akár ez a tán rácul povedáló csuhás. Aki már keresztet se hány, csak ujjával az eget böködi.

Biztos ő is azt mondja, emmán világvége! Az uraknak, kiváltságosaknak. Mert nekünk: világ kezdete! Jobb, szebb világé.

A tömeg lesodorja a szekérről. Majd nyakát szegi. Jakab mester porban feredőz, kóstonja az áldott magyar földet. Nem ízlik nekije. Csak pöködi az állat.

Bálinték is szem elől vesztik. Tán négykézláb távozik, a lábak közt, mert sehol se látni. Tán rí Jakab. A nép semmibe veszi. A nép nem érti őtet. Még hogy ő rác legyen, ő, a talján. Na, majd adok én a rácoknak. Azok ott a szekérben csak nem üzekednek? Fúj, ide fegyver kell! Szétverni köztük.

Keresztes seregét félúton kapja. Megindult Váradból, esmérven Jakabot. Neki Kamancnak. Egy kard, egy kereszt. Jaj annak, ki nem tesz esküt a feszületre. De egy lovascsapat fölveri a kamonci eretnek-búcsút.

Bé a hegybe, bé a rengetegbe, fut már a Kamancra futott nép. Balogja, vakja, mindenki. Jakab buzgón térít, nyomoz, térít. Égeti a házakat. Aki egyébként se futna, erővel fölesketi. Lángol hazánk, Magyarország! Minden második házat fölgyújtja.

Dicsőségbe beleútván, szedi sátorfáját. Körbe Szerém, Csereg Karom, Olaszi Kemén, Árki Zemlén, Kölpény Rednek, Kő Szentdemeter, vesszen minden mocsok. A görög hitűeknek sincs nyugta. Jakab őket is nyúzza: térjenek meg! Egy füst alatt óhitű és újhitű keresztre feszítve.

És szedik a megfutottakat. És szállingóznak haza a kamanciak. Mert mi bizonyos itten? Csak az a morva élet. Elfogták Öreg Bálintot, a becsényiek prédikátorát. A kamanciak behúzódnak a megmaradt házakba. Jaj, el ne szöld magad. Sok az áruló, s Kamoncon is vannak urak. Ők most igen hangosak.

Jakab keresi a bújtogatókat. Elsőnek is a két Bálintot, mestert s tanítványát. Már Valkónak fordulna, midőn futár hozza a hírt: kamanci tömlöcben az Öreg! A deák kutyakántor is fogva.

Az egyház előtt, hol az elébb népgyűlés volt, három karó, János bíró szolgálival. A három karón három félholt oltáros. Kötél köti őket. Egyikük már örökre világtalan, kisütötték a szemét, ő már elveszett. Nevét se jegyezték föl. De amikor kiderült, hogy nem babra megy a dolog, nem kikötősdit játszódik a bíró, Szabó Bálint vont ki kardját, s neki egyedül a pribékhadnak: Tamásékhoz ne nyúljatok! Inkább maga is vesszne, de ennyiben nem hagyhatja. Rángathatja Annuska, nekije menni kell, neki a láncsáknak! Inkább ő is vesszen.

A nép, kinek eddig az eretnekek békéről prédikáltak, fegyvertől tartóztatták, fegyverre kap. Nehezen mozdul, nehezen szánja rá magát, Bálinték mást regéltek! Hogy az igazság kard nélkül is győz! Hát így győz, szemkitolásig. Neki az átkozottaknak!

Elöl a bíró, utánna a Szabó, mögöttük a pribékhad, úzve a gerinctörésre kész néptől. A bíró házához érve, János uram béugrik portájára a kivont kard elől, jól bezárkózik. Ám a nép már megtébolyult. Szétszedi a házat! A jó szerémi kúház már kúhalom, s szabad a tömlöcbe tett Öreg is. Ha szabad lehet e kúhalomra állván.

Nem is él, inkább fekszik. Száz sebből vérzik. Fatengős szekérre tennék, csakhát agyonrázná.

Karjukba kapják, Belcsénybe viszik. Hogy ott másnap kilehelje a lelkét. Agyonkínozták a bíróval maradt Jakab-fiúk.

Mire Jakab Kamoncra ér, híre, hamva egyik Bálintnak se. Öregért futtat, temetve! Kikaparva máglyára vetik. Ezt a taknyost meg, csak kapjam el, elevenen égetem meg! A magam kezével kötözöm máglyára! A másik diákkal meg karót nyeletek, mert azt mondják, ő az író.

Emez tetemét tűz emészti, amaz testét a tavasz illata járja át, ahogy szabadon vesz lélegzetet. Él, s élni fog, míg világ a világ!

Jakab elől most már tényleg futni kell. A kamanci gyülekezet odébbáll. Elöl belcsényi Bálint, hátul eszéki Tamás, valahol középütt Szabó Bálint. Szekérről szekérré, családról családra, egész új közösség: csupa réműlet, csupa hit. Hogy valahol tán helyük lehet még, valahol a világ végén. Mert addig mennek, mendegélnek, míg csak olyan földre nem lelnek, hol szabadok lehetnek.

Hírlik, Moldovába meg az izlandi szigetekre futnak a husziták. Moldova csak közelébb van. Hírlik, Erdélyben gyilkolják az urakat. Végre! Üssétek őket helyettünk is. Ám ha a hit maga-maga nem győzhetik, győzhet-e a cséphadaró? Fussunk inkább Moldovába! Ott még békén hagyják az újhítú gyülekezeteket. Ha más is a nyelvük, nem oláh, vagy walach, ahogy mondják.

Boldogasszony szalánkeméni lányai otthagynak csapat, papot, ki a kamanciak elé! Kézről kézre járnak, szabad szeretni, szabad örülni, gyönyörködni! Tán utoljára itten. Ha már előszörre.

Ursulya Tamására csimpaszkodik, Jakab se szedi le róla. De az Írással mi lesz, fordításunkkal mi lesz?

Hagyjuk a kolostorba. Ide nem teszi be szennyes lábát az a márkai hithóhér. Nem jön vélünk minden leány, marad apáca Szalánkeménbe! Add oda, s ha körmükre ég is a gyertya, lemásolják szép bőtükkkel, nem ilyen randa deákos macskakaparással! És továbbadják! Megmarad! Hidd, hogy érdemes volt! Hogy folytathatod! Csak vígy magaddal.

Hát akkor: másik Moldva mellé! Hírlik, az már harmadik Magyarország.

Árva ima

Ebből az országból valakinek mindég futnia kell! Ebben az országban valakit mindég vernek. Ebben az országban mindég van kisebb, kit ütni lehet, mert nem bír visszavágni. Ebből az országból mindég kiűzik, ki másképp lát. Futnunk kell, ma még Móduába, holnap tán innest is tovább, tán Napnyugatra, meglehet, valami új földre, hogy ott is legyen magyar. Hogy magyar mindenütt legyen, csak lassan otthon egy se. Árva magyar! Árva ima! Árvák Úttyik.

Fatengőn, át Törökországba, hol rác s oláj haza lenne, futás, futás Móduába, Módua sarkába. Hol még tán szabad lehet az ének. Egyelőre, valahára.

Csak elér a nép, a kamanci nép, a csöndes, alig lakott tájba. Vlah vajda kínálja: ülj meg itten, magyari nép! Ungur-bungur. Ápold a földet, kell a dolgos kezed! Tanítsd az én népem is, Jász meg Jenő között. Ültesd szerémi venyigéd, erre vár e föld! Meglásd, itt senki se bánt. Szólhatsz szabadon, magyarul, ez a nép úgy se ért. S ide Jakab se jó! Legfőljebb a török, vagy a krími kán.

Hát törd a földet, Moldova földjet, mint töri Tataros, Szeret, Moldova, Milkó, Beszterce, Prut, Tázló vize mentén annyi csángó magyar. Jó föld, enni ád, s ha befogad, valóban jó fű terem rajtad.

Kamanc maradéka erős szállást épít. Azt hiheti, ez az vára! Végre valahára. Távol a hazától, de tán újabb másik magyar országban. Mert ha így fut a nép Erdélyből, más se lesz itt lassan, csak katolik magyar. Egyházak tornyáról messze látszik, hogy a vizek mentiben végig: épül Szökevény-Magyarország! S abban helye van az újhítú szerémi, szabolcsi, felföldi népnek is. Otthoni hatalomnál piszkosabb tán sehol sincs. Jobbágyelkek, kiskirályok paradicsoma, szabad

csapat pokla.

Fusson, ki merre lát, szanaszét! Legföljebb: holnapután meg azután: oláok leszünk. Mert most még: állunk. Most még: nincs vész. Összefog: a hit. De ha a hitünket is elveszik, semmivé foszlunk. Vagy harmad Magyarország lesz itten, vagy magyarság temetője. Százezereké. Emberöltőnként százezereké. Míg futja miből.

Isten Országá – e gyülekezet? Moldovába futott kamonci gyülekezetbe szorult? Ez nem lehet. Mondj jobbat. Hirdesd az igazat! Fordítsd az Írást. Kiknek? Mi maradt az eddigiekből is, tán zsarátnok emészti cseh földön, Szerémben! Mást nem lehet tenni, mint hinni. Hinni: kevés, tenni kell! Ha hiszel, már cselekszel. Nekem ez kevés. Jön a terek, Jankó vajda se állítja meg, álljunk elébe, állítsuk meg! Egymagad? Igen, a hittel.

A nép örül, hogy megmenekedett, Tamás örvend, Ursulyának meg az újra gyarapodó Magyar Írásnak, Bálint deák útra kél. Hosszi útra.

Bé Törökországba. Bé Bolgárországba. Bé a letiprott nándorok közé. Ordítja bolgárnak, süvölti töröknek, kiáltja tatárnak, vesszenek az elnyomók, az urak: gazdagok, papok, katonák! Ne bánts a szegényt, mert a szegény: Isten választott népe! Szerre a világba! Az urak hazudnak, mindenféle vezéreink egytől egyik hazugok! Ne egymást gyilkoljátok, nép a népet, népek a népeket, csak a piszkát! Kik összeugratnak! Mert Egy az Isten. Hol Boga, hol Allah, hol meg Öregisten! Ne higyjétek, hogy egyik a más ellensége! Mind egy és ugyanazon Isten! Más nép, más szó, de az Isten mindenütt Isten! Az egyetlen! S ez az Isten: maga a Nép! Így hát a nép fia: isten fia! Ne bánts a Fiút! Ne kaszabold, te istenfia, a másik istenfiát, csak elé a zászlóval, reá kereszt és félhold, s fegyvertelen seregünk előtt minden kapu kitér! Van-e, ki így élénk mer állani? Vagy-e földi hatalom, ki győzedelmeskedhetne az isteni seregen?! Magán az Úron!!

A népek csak beállnak Belcsényi deák csapatába, mert úgy hiszi, mit mond, hogy hinni kell. Mert Bálint kiállt a Balkánra, kitérta karját, elrikoltotta magát, hogy Nem! Ennek vége! Egymagam állítom meg a törököt! Kivel Európa nem bírhatik, ki a népeket lesöpri a földről, megtértem! Husz hitére, a magunk hitére! Lesz itt olyan Ország! A népeké. A békéé. A fegyverteleneké, kiknek legyőzhetetlen kardja maga a hit. A szabadság!

Bálint egymaga indult, sokadmagával lett. Oly félelmes had kerekedett köré, hogy görög pópák futnak bizánci török udvarig. Szultánnak udvarolnak, hogy itten már az Antikrisztus, ki Mohamedet is megcsúfolja, tégy vele valamit! Adj nekünk egy aranyzinórocskát, eltesszük mi láb alól.

A török császár mást gondol. Ez itten tényleg veszedelem. Méghogy igaz hitű a gyaúrral egy zászló alá álljon, s meginduljon ellene! Ellenünk! A Rend ellen! Még mit nem. Fittyfenét. Nyúzzátok meg elevenen.

Szömbe a két had. Mindkettőnél fermán. Az egyik az Istené, bennünk lakozik, a másik a császáré, tekercsre íratott. Egyiknél a remény fegyvere, másiknál a hatalom fegyvere, mindenféle jataján. S íme, a nép, e gyülevész sereg már szuronyhegyre tűzve. Hol szív, hol máj, hol lép, hol tüdő, hol ez, hol amaz, mi láncsák hegyén fölmutatható. Maga az Isten! Ki megint meggyilkoltatott.

Bálint meg? A kutyakántor? Minden óhit gyűlölt ellensége? Minden önkény leleplezője? Akárha kecske volt volna, fölötöztetett, ház szemöldökére, kiskések segedelmeivel megnyúztatott. Még pislákolt, hogy ömölt is belőle a vér, midőn fölmutatták a bőrét. Ebbe bújj bele! Hogy húggal locsolták, még látta, miképp bújtatják bőrébe a lemeztelenített társokat, a tegnapi istenfiakat. Bőröm, tömlőcünk!

Mondj igazat, s elevenen nyuvasztanak.

De a bőrünkben nem bújhatunk ki. Hát csak nyúzzátok! Mindenkit tán nem nyúzzhatnak meg. S ki megmarad, általa Isten marad meg.

A holnapi ige hirdető.

(1978)